

נוכחות הבעל בחדר לידה

R. Dovid Fink

באגרות משה (יו"ד חלק ב סימן עה) כתב: היסח הדעת אינו מועיל להקל על צער חבלי לידה. אך אם האשה רוצה להיות ערה בשעת לידה, אין בזה דבר איסור. מכל מקום הרי זו נדה משאי-אפשר לה ללכת, ולעניין איסור נדה נאסרת משישבה על המשבר דהוא משעה שמשכיבין אותה במיטה מצד חבלי הלידה. ואם היא שוכבת במיטה ממילא, קשה לקבוע התחלת שעת האיסור. ואם יש צורך בדבר, מותר לבעל להיות שמה להשיג שתעשה הדבר בסדר הנכון וגם לחזק אותה ולאמץ לבה. ואף בלא צורך, אין איסור בדבר. אבל אסור לו להסתכל ביציאת הוולד ממש, שהרי אסור לו להסתכל במקומות המכוסים שבה בנדותה. ובמקום התורפה האסור אפילו בטהורה. אך כשייזהר שלא להסתכל, ליכא איסור. ועל-ידי מראה נמי אסור לבעל להסתכל.

כיון שאסור לבעל ליגע באשתו נדה אפילו היא חולה (כמבואר בסימן קצה סעיף טז) ובשו"ע לא נתנו עצה לעשות על-ידי כפפות, העלה בשו"ת **מנחת יצחק** (חלק ה סימן כז): אסור לבעל ליגע באשתו בשעת חבלי הלידה ואפילו על-ידי כפפות. ואף-על-פי שיש מקום להקל במקום סכנה, הרי נשים דעתן קלות ויש לחוש שמבקשות שבעליהן יגעו בהן משום קלות הדעת ולא משום טירוף הדעת דהוי בכלל סכנה. וקביעת חשש טירוף הדעת מסורה למורה הוראה להורות כפי צורך השעה שלא להקל בדבר למען לא יזלזלו ההמון. ועוד (באגרות משה חלק ח סימן ל אות ב): אסור לבית החולים שערי צדק להכניס את הבעל לחדר בשעת הלידה אפילו אינו רואה באותו מקום, והוא שאין חשש סכנה אם לא יהיה הבעל נוכח שם. טעם הדבר כי אם יתירו יבואו למכשולים, ע"כ.

וכן בשו"ת **באר משה** (חלק ד סימן קכה) נשאל על עניין מבוהל ומטורף לא שערו אבותינו, היינו שבשעת הלידה ממש הבעל יעמוד לצד אשתו ויאחז בידה וימשמש בהן דרך חיבה וידבר אל לבה ועל-ידי זה היא לא תרגיש צער הלידה. והשיב: אסור ליגע ולהסתכל, וקל-וחומר למשמש בידה דרך חיבה. וישתקע הדבר ולא ייאמר ולא יעלה על הדעת, דהלא לאחר הלידה עוד נוסף על האמור יהיה מוכרח לנשקה ולומר לה "מזל טוב" כי בלא-הכי יהיה נראה בעיני הרופאים ובעיני יוצאי משרתי כאיש היער בלתי מנומס. לכן בשום אופן שבעולם לא יהיה הבעל נמצא שם אפילו בהפיכת פנים בחדר שאשתו יושבת על האבניים לילד עתה.

אולם קול אחד נשמע להקל בדברים אלה, והוא ר' יהודה הנקין (אסיא חלק ה חוברת ג שבט תשלח עמודים 44-52 = שו"ת בני בני חלק א סימן לג). אף-על-פי שאין להתיר לבעל להיות בחדר לידה ללא צורך כיון שבקלות יבוא להסתכל במקומות המכוסים ולך לך אמרינן לנזירא סחור סחור לכרמך לא תקרב, מכל מקום אם האשה מפחדת ולכן רוצה שבעלה ימצא אצלה -- הרי זו מחוייב להיות איתה בחדר לידה.

יסוד הדין משום פיקוח נפש, שחז"ל העמידו את פחדה של יולדת כסכנת נפשות כיון שטירוף הדעת חשוב כסכנה (כמבואר בשבת דף קכח ע"ב). ועוד העלה שישנם שני מיני טירוף הדעת. הא' כשהחולה מפחד בעד גופו שמה ימות, והוא שכתב הרמב"ם במי שנשכו נחש שמוותר ללחוש על מקום הנשיכה ואפילו בשבת כדי ליישב דעתו ולחזק לבו (פרק יא מהלכות ע"ז הלכה יא). והב' כשהחולה מצטער ודואג שלא יקיימו את דבריו בדברים שאינם קשורים לגופו, והוא שכתב הרמב"ם בשכיב מרע שאינו צריך קניין אפילו בשבת שלא תטרף עליו דעתו כשיידע שאין דבריו קיימים (פרק ח מהלכות זכייה ומתנה הלכה ב).

מכל מקום חילול שבת מן התורה ליישב הדעת מותר רק ביולדת ולא בסתם חולה. וכן מוכח בדברי הלחם משנה (פרק יא מהלכות ע"ז הלכה יב). טעם הדבר כיון שסתם חולה אינו צריך אלא לנוח ולאכול מה שנותנים לו ורפואתו בידי שמים ובידי אדם. מה שאין כן יולדת שצריכה בעצמה להפליט את הוולד, והיא עבודה קשה וצריכה יישוב הדעת.

לפי זה יתרון היולדת לגבי יישוב הדעת יותר משאר חולה הוא רק עד שתפליט את הוולד. אבל אחרי הלידה ועד שלשה ימים היא ככל חולה שיש בו סכנה שצריכים אומדנא לחלל שבל שבשביל יישוב דעתו.

[כאן מקום להעיר מדברי הירושלמי (שבת פרק יד משנה ג) דר' חונה ותני לה בשם ר' אלעזר בן יעקב "והסיר ד' ממך כל חולי" -- זה רעיון, דאמר ר' אלעזר: "ונתן עול ברזל על צוארך" -- זה רעיון. "זה הרעיון" פירש בקרבן העדה (שם) שכל החלאים תלויים בהרהורים רעים כפחד האויב וכיוצא בהנזקין שלא יצא ממנו עד מותו. ובפני משה (שם) פירשו מלשון "ורעיוןך על משכבך סליקו". וזו היא המחשבה המועלת והדאגה אשר אדם משים אל לבו הרבה.]

מכאן יש לדון בלידה טבעית, ותוכן השיטה הוא שבחודש השביעי של ההריון מתחילה האשה בתרגילים משלושה סוגים (פיוג והתרת השרירים, תרגילי נשימה כדי להסיר את דעתה מן הצירים, ודחיפה להפליט את הוולד). ואחר שהיא מתמחית בתרגילים אלה בשיתוף עם בן זוג המצווה עליה להפיג את השרירים ומונה בשבילה את הנשימות והדחיפות, אזי היא מתרגלת לציווי וממלאת אחריהם גם כשמתגברים צריה מאד שאז אינה מסוגלת בדרך כלל להשתלט על עצמה לולא ההרגל הקודם.

אף-על-פי ששיטה זו מותרת, היה ראוי לאשה להתאמן עם חברה. מכל מקום הרבה פעמים אין לאשה עם מי להתאמן זולת עם בעלה. ואם כן הוא יצטרך להיות איתה בחדר הלידה. וכיון שמוותרת להתאמן עם בעלה, לכן אם על-ידי כך היא מפחדת אחר-כך להיות בחדר הלידה בלי בעלה שמא לא תוכל לעשות התרגילים בעצמה, לית לך בה ומחוייב להיות איתה בשביל פיקוח נפש.

לפי זה העלה שאותם בתי-החולים המונעים באופן שיטתי מן הבעל או חברה להיות עם היולדת בחדר הלידה כשהיא מפחדת להיות בלי הבעל או החברה -- אין רוח חכמים נוחה מבתי-חולים אלה וקרובים להיות שופכי דמים, ומצווה למחות בידם.

הנה ר' משה הלברשטאם (ספר אסיא ב עמוד 126) חלק על דברי ר' יהודה הנקין, וכתב שהרחיק לכת בהיתר זה והפריז על המידה במונח "פיקוח נפש" ובמהות הפחד של האשה אשר נכון יותר לקרותו רצון או "רצון נמרץ" מאשר פחד. ולדבריו אם הנשים תדענה שאין היתר לבעל להיכנס לחדר לידה, לא יבוא לנימוק של פחד שהרי אין כאן אלא בקשת נוחיות יתירה מצד הנשים.

ר' הנקין הניף ידו שנית בעניין זה (ספר אסיא ו עמוד 68), והשיב על דברי ר' הלברשטאם שהרי למעשה ישנן נשים שיש להן פחד גדול להיות לבדן, ואין זה רצון גרידא. ואפילו אם יודיעו לנשים שאסור לבעליהן להיות בחדר הלידה ועל-פי הודעה זו לא תבקשנה, פחדן לאן אזל? ולפי דבריו יאמרו לסומאת שאסור לה לבקש להדליק את הנר כשאינן חברותיה צריכות לנר ואז לא תבקש. והלא מבואר בגמרא (שבת דף קכח ע"ב) שאף-על-פי-כן מותר להדליק את הנר?